

Slottoespraak Koen Van Kerkhoven

“De technologie vermindert de nood aan bekwame leraren niet. Integendeel!”

In zijn slottoespraak stelde Koen Van Kerkhoven zich de vraag: hoe zal de onderwijs toekomst eruitzien? COC staat kritisch tegenover digitalisering, maar erkent ook de kansen: “We willen meegaan met de tijd, maar op een verantwoorde manier.”

Technologie is een onmisbaar onderdeel geworden van onze samenleving en dus ook van ons onderwijs. De digitalisering in het onderwijs maakte de laatste jaren bovendien een enorme ontwikkeling door. De coronapandemie maakte daarbij duidelijk dat een ondoordachte digitalisering de kwaliteit van onderwijs kan bedreigen, als we bijvoorbeeld snel overschakelen naar online onderwijsvormen.

Bovendien zullen digitale middelen nooit in de plaats kunnen komen van de leraar en het andere onderwijspersoneel, stelde Koen Van Kerkhoven: “Meer dan honderd jaar na de introductie van de *teaching machines*, heeft de technologie de nood aan bekwame leraren niet vermindert, integendeel.” Computers hebben een grote impact op het onderwijs en kunnen een waardevolle rol spelen in het leerproces, maar ze kunnen onderwijspersoneel niet volledig vervangen.

Essentiële menselijke factor

“De ervaringen in de coronaperiode hebben ons net doen beseffen wat educatie-

ve technologie niet kan doen”, vervolgde Koen Van Kerkhoven. “Machines kunnen de menselijke interactie en emotionele intelligentie van het onderwijspersoneel niet zomaar vervangen.” Zij hebben namelijk een kracht die de sterkste computer niet heeft: sociale, emotionele en academische behoeften van leerlingen begrijpen en aanpakken. “Onderwijspersoneelsleden tonen empathie. Pedagogische expertise is essentieel. Machines missen de nuance en flexibiliteit die de complexe onderwijsrealiteit vereist. Jullie motiveren, inspireren en beïnvloeden leerlingen, studenten en cursisten. Technologie kan bijgevolg een belangrijke ondersteunende rol spelen. De essentiële menselijke factor zal ze nooit vervangen.”

Sommigen zien in digitalisering het potentieel om onze klaslokalen te transformeren en onze leerlingen de vaardigheden bij te brengen die ze nodig hebben om te gedijen in de 21ste eeuw. De mogelijkheden die de uitrol van het 3D-internet en de artificiële intelligentie met zich meebrengen, lijken eindeloos, maar

de secretaris-generaal van COC vindt het belangrijk dat er goed wordt nagedacht over de introductie van digitale technologieën in onderwijs. “De vruchten van digitalisering - want die zijn er ook - kunnen dus niet automatisch geplukt worden door louter het aanbieden van digitale tools. Een *blended learning* aanpak lijkt bijvoorbeeld minder geschikt voor praktijkvakken. Lesmateriaal moet doordacht ontwikkeld worden en die ontwikkeling mag niet zonder meer toevertrouwd worden aan private spelers.” We moeten er ook over waken dat digitalisering in het onderwijs niet leidt tot ongelijkheid. Niet alle scholen hebben dezelfde toegang tot technologische middelen. De toegang tot digitale middelen moet voor iedereen gelijk zijn.

Onmisbaar onderwijspersoneel

Als het onderwijspersoneel ook in de toekomst onmisbaar zal zijn voor kwaliteitsvol onderwijs, dan is het belangrijk om goed met hen om te gaan. Leraren moeten de nodige opleiding krijgen om verantwoord gebruik te kunnen maken van technologie in de klas. We moeten investeren in hun professionele ontwikkeling. “Onderwijspersoneel moet ruimte en ondersteuning

krijgen om zich een verantwoorde integratie van digitale hulpmiddelen eigen te maken. Het gevaar van doorgedreven standaardisering loert om de hoek: de ruimte voor de autonome professional en het gevoel van competentie dreigen te verminderen.”

“Wij krijgen geen extralegale of fiscale voordelen zoals een tweede pensioenpijler, aanvullende ziekteverzekering, firmawagen en andere, maar we hadden wel compenserende pensioenvoorwaarden.”

KOEN VAN KERKHOVEN

Een aanval op de pensioenen, op de opdracht van de leraar en op de inzetbaarheid van het personeel is dan ook totaal misplaatst: “Sommige beleidsdenkers denken verkeerdelijk dat die maatregelen een modern HR-beleid typeren en dat zo'n beleid gekenmerkt moet worden door meer macht van de werkgevers en door personeelsleden die slaafs volgen en dan maar wat meer moeten werken voor hetzelfde loon. Wij krijgen geen extralegale of fiscale voordelen zoals een tweede pensioenpijler, aanvullende ziekteverzekering, firmawagen en andere, maar we hadden wel compenserende pensioenvoorwaarden. Het onderwijspensioen maakt onlosmakelijk deel uit van ons loonstelsel. Fundamentele loonafspraken kan je *en route* niet wijzigen.”

30 jaar COC

In 2023 bestaat COC 30 jaar, dus naast een blik op de toekomst was ook een terugblik op z'n plaats op het 4D-congres. Koen Van Kerkhoven ging in vogelvlucht door de geschiedenis van COC. Hij kon daarbij vaak verbanden leggen met de situatie in onderwijs vandaag.

In het eerste COC-nummer van Brandpunt schreef de toenmalige voorzitter Michel Van Uytfganghe dat het tijd werd dat zowel de maatschappij als de politici weer wat meer respect en waardering aan de dag leggen voor alle personeelsleden in het onderwijs. Dat klinkt ons ook in 2023 bekend in de oren. In datzelfde jaar, 1993, verscheen ook al een eerste artikel over burn-out. Het zou niet het laatste zijn.

Koen Van Kerkhoven vervolgde: “In maart 1995 is het voorontwerp van decreet tot oprichting van lokale onderhandelingscomités in het vrij gesubsidieerd onderwijs goedgekeurd. Een historisch moment. Maar in diezelfde maand lezen we dat samenwerkingsverbanden in het secundair onderwijs worden aangegrepen om de vaste benoemingen terug te schroeven, een nieuwe prestatieregeling door de strot van het personeel te duwen en de huidige bekwaamheidsbewijzen ondersteboven te keren. Wanneer hebben we dat nog gehoord? Nog altijd actualiteit, 28 jaar later!”

Secretaris-generaal Gust Van Dongen is in oktober van dat jaar sarcastisch over het idee dat het secundair onderwijs gerund zal worden door managers, “die niet noodzakelijk, maar toch best, buiten het onderwijs gezocht worden”. Ook in dat jaar vechten de vrije internaten om te overleven. Verschillende onderwijssectoren komen onder druk te staan.

In 2000 eisen COC en COV een algemene loonsverhoging, minder werkdruk, erkenning voor vakbondswerk, echte herwaardering van het onderwijspersoneel. Ook die oproep klinkt actueel. In 2003 zet secretaris-generaal Jos Van Der Hoeven grote vraagtekens bij de plannen van de Vlaamse Regering om de Olympische Spelen naar Vlaanderen te halen, terwijl ze tegelijk knipt in het budget voor scholenbouw. In 2004 maakte de toenmalige voorzitter Eric Dolfen zich zorgen over de kwaliteit en de opdracht van onderwijs.

“In december 2012 lekt onder Pascal Smet de nota werkgroep ‘loopbaanpact’ met de loopbaanladder junior - leraar - expert, competentieontwikkeling, jobdifferentiatie, gedifferentieerde verloning, inzetbaarheid leraar, lerarenopleiding, jaaropdracht ...” Een beetje later volgt het idee om de zomervakantie in te korten en de prestatieoemers gelijk te trekken naar 22, voorstellen die nog

“Ik wens jullie níet toe dat jullie laptopleraren worden naar analogie met de laptoptrainer. Laten we de menselijke relaties voorop stellen. Ik wens níet dat de digitale leraar te vlug ontslagen wordt omdat hij vastloopt bij zijn opdrachten en daardoor nooit op tijd klaar is.”

KOEN VAN KERKHOVEN

regelmatig en ook recent opnieuw werden opgeworpen.

De secretaris-generaal eindigde de terugblik op 30 jaar COC met aandacht voor een belangrijke verwezenlijking: “In 2021 realiseerden we, mede dankzij de steun van de andere vakbonden, via de cao, een vrijstelling voor vakbondsafgevaardigden: de zogenaamde uren samen school maken.”

Kracht van de vakbond

Koen Van Kerkhoven maakte duidelijk dat die vakbondsafgevaardigden van groot belang zijn voor COC: “De kracht van een vakbond wordt bepaald door haar ledenaantal en dienstbetoon.” In naam van de leden van het Nationaal Bestuur bedankte hij de afgevaardigden voor hun inzet en voor de voortdurende zoektocht naar nieuwe leden. “Geen eenvoudige opdracht, maar jullie zijn een onmisbare schakel in dat proces.”

Hij stond ook stil bij de plaats van COC binnen het overkoepelende ACV: “COC kan als centrale dankzij solidariteit op heel wat ondersteuning rekenen binnen het ACV.” Met de middelen waarover COC beschikt, zou zij zonder die solidariteit en ondersteuning onmogelijk dezelfde dienstverlening kunnen aanbieden,

standpuntbepalingen kunnen ontwikkelen of stem kunnen laten horen zoals ze dat nu doet. “Dat alles maakt het mogelijk dat we kunnen opboksen tegen de macht van de werkgevers, tegen de grote spelers wiens waanideeën moeten worden bijgestuurd.”

Erop of eronder

Koen Van Kerkhoven blikt tevreden terug op een geslaagd congres en bedankte iedereen die eraan meewerkte, maar ook de deelnemers voor hun aanwezigheid en vooral voor hun inzet in hun academie, centrum, instelling, school of daarbuiten. Hij nam afscheid met enkele wensen:

“Ik wens jullie heel veel kritisch constructief overleg toe. Gelet op de evolutie die het onderwijs ondergaat, zal dat nodig zijn. Ik wens jullie niet toe dat jullie laptopleraren worden naar analogie met de laptoptrainer. Laten we de menselijke relaties voorop stellen. Ik wens níet dat de digitale leraar te vlug ontslagen wordt omdat hij vastloopt bij zijn opdrachten en daardoor nooit op tijd klaar is.”

Tot slot waarschuwde hij de afgevaardigden dat het niet uitgesloten is dat we in de toekomst actie zullen moeten voeren: “Beste vrienden, we zijn een vakbond van overleg. Praten als het kan, actie als het moet. Wie niet luistert, zal dat moeten voelen. Op een bepaald ogenblik zal het spel hard gespeeld worden: COC laat niet over zich heen walsen, geen gratis overwerk als gevolg van het loslaten van prestatieoemers of elk ander systeem dat een begrenzing van onze taken en werkdruk op de helling zet. Het is erop of eronder.”

Katrien Verstraeten